Aspecte ale modificării câmpurilor toponimice

Vlad COJOCARU*

Key-words: *toponymic field, evolution, diachrony, toponymic interference, toponymic dynamics*

Formarea unui câmp toponimic este un *proces*. Acesta se modelează şi se remodelează continuu. Dragoş Moldovanu (2010: 28) vorbea de „o teorie a câmpurilor toponimice, privite ca o realitate dinamică, în care componentele, indiferent de rang, au o stabilitate *variabilă* în timp." Acelaşi preciza, deja în urmă cu câteva decenii:

> Diacronie înseamnă, pe de o parte, analiza în timp a modificărilor survenite în raportul de desemnare şi, pe de altă parte, cercetarea raporturilor stabilite succesiv între toponimul respectiv şi alte toponime denotând elemente ale unui complex geografic sau socio-geografic dat (Moldovanu 1972: 76).

Este dificil de disociat între cauze interne ale modificărilor care survin în câmpurile toponimice şi cele exterioare structurii acestora, pentru că, de exemplu, modificarea aspectului sociogeografic al unui areal produce efecte la nivelul structurii interne a câmpului (cum vom exemplifica în continuare, apariţia unui nexus geografic între constituenţii unui câmp toponimic atrage după sine apariţia unor componenţi noi în câmpul respectiv). Este dificil, de asemenea, de disociat, în cadrul categoriei de cauze interne, între modificări la nivelul raportului de desemnare şi cele referitoare la relaţiile dintre componenţii câmpului, pentru că, de exemplu, o extensie toponimică, dispariţia unui component sau apariţia altuia implică firesc reaşezarea raporturilor dintre constituenţii unui câmp. În consecinţă, în locul unei clasificări mai riguroase a modificărilor care pot apărea în cadrul câmpurilor toponimice, după criterii care să se refere la elementele constitutive ale raportului de desemnare, la raporturile dintre constituenţii câmpului sau la denotat, vom trece doar în revistă câteva categorii de fenomene în această problemă, cu cauze şi efecte diverse, întâlnite uneori la tipuri diferite de cazuri.

1. Modificări în aspectul socio-geografic al unei zone

Este vorba de apariţia unui nexus geografic între elementele constituente ale unor câmpuri toponimice. Am clarificat în trecut evoluţia unui câmp toponimic din bazinul mijlociu al Trotuşului (Dărmăneşti–Bacău), prin care un câmp, iniţial mai restrâns, a atras noi componenţi după apariţia unui schit în zonă în a doua jumătate a

* Institutul de Filologie Română „A. Philippide", Iaşi, România.

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

secolului al XVIII-lea. Un afluent al Trotuşului din comuna Dărmăneşti se numea la 1790 Dărmănească, după numele satului pe lângă care trecea (în cursul său inferior). În aceeaşi hartă, găsim şi oronimul Lapoş, desemnând un munte important din zonă. După înfiinţarea schitului numit iniţial „schitul de sub muntele Lapoş”, apoi Schitul Lapoş, noul nume a reuşit să elimine aproape total hidronimul iniţial, astfel încât astăzi pârâul se numeşte Lapoş, vechiul nume aplicându-se, prin restricţie, doar cursului său inferior, ca un sinonim parţial. În felul acesta, prin modificarea aspectului sociogeografic al locului (apariţia schitului şi a satului Lapoş), numele pârâului în discuţie a fost atras într-o structură toponimică nouă, mai largă decât cea iniţială: muntele Lapoş – schitul Lapoş – satul Lapoş – pârâul Lapoş. Existenţa acestui câmp toponimic era imposibilă înainte de înfiinţarea schitului pomenit, datorită absenţei nexus-ului geografic între pârâu şi muntele respectiv.

2. Dinamica internă a câmpului

2.1. Ruperea unui câmp toponimic prin polarizări în lanţ

În secţiunea dedicată *Anchetei toponimice*, Dragoş Moldovanu (2010: 99) menţionează printre întrebările la care trebuie să răspundă cercetarea toponimică şi următoarea: „Care sunt factorii de disoluţie a câmpurilor, prin dispariţia nucleelor sau prin ruperea componentelor şi ataşarea lor la alte nuclee, aparţinând unor câmpuri vecine?”. Noi am numit unul dintre aceşti posibili factori *concurenţă internă*, fapt menţionat în alţi termeni şi de D. Moldovanu, care, discutând procesul de polarizare în lanţ, precizează: faţă de nucleul toponimic, toponimele celelalte reprezintă subordonări de *ranguri* diferite, unele servind la rândul lor ca punct de plecare al altora (*ibidem*: 18). Veriga din lanţul polarizărilor care provoacă ruperea câmpului şi desprinderea din acesta a unui nou câmp este cea în care apar polarizări *eliptice*, adică cu entopicul utilizat fără nucleul iniţial. Un exemplu de acest tip avem în comuna Dofteana. Toponimul primar în această structură a fost pedionimul *Podeiul*. Acesta a generat toponimele *Pârâul* ***Podeiului*** şi *Râpa* ***Podeiului***, acesta din urmă creând toponimele *Pârul de pe* ***Râpa*** *Podeiului*, *Cornul* ***Râpii***. O ultimă deplasare a punctului nodal, creator de denumiri noi s-a făcut spre ***Cornul*** *(Râpii)*, care a generat oronimul *Piciorul* ***Cornului***, hodonimul *Cărarea la* ***Cornul*** *Râpii*. Am subordonat toate aceste toponime pedionimului *Podeiul*, pentru că forma ultimului toponim ne conduce spre acest centru iniţial de iradiere: *Piciorul Cornului Râpii* ***Podeiului***.

Podeiul – Pârâul *Podeiului*
– ***Râpa*** *Podeiului* – Pârâul de pe ***Râpa*** Podeiului
– Cornul ***Râpii*** – *Piciorul Cornului*
– *Cărarea la Cornul Râpii*

Alte câteva exemple de desprindere a unor noi câmpuri din altele mai vechi implică un factor suplimentar, şi anume interferenţele lingvistice, tratate mai jos. În cazul seriei toponimice *Nemira* – *Nemere* ***Fark*** – ***Farcul***, din câmpul *Nemira* se desprinde un nou câmp, prin transformarea unui component al său într-un nou nucleu denominativ, pierzându-se relaţia cu vechiul câmp (v. *infra*, **3.a**). În seria *Nemira Mare/Nemira* ***Ţiganca*** – *Pârâul* ***Ţiganca*** etc. cazul nu este similar cu cel anterior, pentru că *Ţiganca* şi *Nemira* din compusul (şi nu sintagma) *Nemira*

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

Ţiganca funcţionează ca sinonime toponimice; avem aici, aşadar, de fapt apariţia, şi nu desprinderea, unui nou câmp concurent în cadrul câmpului originar. În sfârşit, în seria rom. *Bârzăuţa*, pârâu – magh. ***Bardoţa***, pârâu şi munte – rom. ***Bărduţa***, munte, se ajunge la un nou toponim, cu un denotat diferit de cel iniţial (v. *infra*, **3.c**).

2.2. Dispariţia unui constituent al câmpului

În (Moldovanu 2010: 29) aflăm următoarea teoremă:

> Teorema I. Dacă un hidronim are o formă diminutivală nemotivată semantic, el permite reconstituirea formei primitive a hidronimului major (corespunzând cursului de apă principal), în situaţia în care acesta din urmă a fost substituit de-a lungul timpului printr-un sinonim.

Invocând cazurile: Bârzăuţa afluent al Uzului, probabil fost *Bârzava; Bârloviţa, afluent al Bârladului, probabil fost *Bârlova; Calonnette, afluent al lui Clarence, probabil fost *Calonne, autorul precizează faptul că principiul metodologic al reconstrucţiei unor hidronime neatestate plecând de la diminutivele lor, care desemnează afluenţi sau localităţi riverane, a fost formulat de Paul Lebel, care-i conferă caracter de lege: „Si la rivière a quelque importance, il est bien rare que son nom n'ait pas laissé de traces dans la toponymie environnante" (apud Moldovanu 2010: 28). Un asemenea caz a fost relevat de noi în discuţia etimologică asupra hidronimului *Bârzăuţa*, afluent principal al râului Uz (Trotuşul mijlociu). Numele acestui afluent al Uzului, lung de cca 20 km, este un diminutiv care presupune un **Bârzava* ca vechi nume al Uzului, derivat cu suf. *-ava* de la v.sl. *bŭrzŭ* 'repede' (o caracteristică a Uzului este viteza mare a apei). D. Moldovanu a adus clarificări importante acestei ipoteze, arătând că, „după Ivan Duridanov, formantul *-ava* aparţine stratului hidronimelor slave străvechi, care şi-a încetat de timpuriu funcţia hidronimică, după secolul al VIII-lea" (*ibidem*). Un alt caz de pierdere a unui constituent important al câmpului toponimic, în cursul evoluţiei acestuia în timp şi a formării structurii ulterioare, îl găsim la Dragoş Moldovanu, în studiul său asupra câmpului hidronimului *Bârlad*. Plecând de la forma diminutivală a hidronimului *Bârloviţa*, cu diverse variante fonetice, desemnând un afluent pe dreapta al Bârladului, aproape de vărsarea acestuia în Siret, autorul reface „perechea opozitivă primară **Bărlova* < sl. sudic **Bĭrlova* (*voda*) '(râul) mlăştinos' sau 'mocirlos'." El face precizări asupra configuraţiei iniţiale a câmpului toponimic în discuţie:

> Acesta va fi fost cel dintâi nume al râului, în timp ce *Bărlad* < v.bg. **Bĭrljadĭ*, format de la baza **bĭrlo* 'mlaştină' cu sufixul colectiv *-jadĭ*, era un horonim, desemnând zona mlăştinoasă a cursului inferior (Moldovanu 2010: 27).

Acelaşi explică evoluţia ulterioară a câmpului:

> Substituţia hidronimului *Bĭrlova prin horonimul *Bĭrljadĭ a putut fi realizată în perioada veche bulgară (secolele IX–XI), când sufixul colectiv *-jadĭ* îşi pierduse productivitatea, astfel încât slavii nu mai puteau percepe diferenţierea funcţională a derivatelor creată de înaintaşii lor. [...] De la noul nume al râului s-a format, prin polarizare, numele târgului riveran (*ibidem*).

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

2.3. Extensia toponimică

Legat de teorema I invocată mai sus, un caz înrudit este acela în care forma diminutivală a hidronimului se întâlneşte şi la cursul principal şi la afluentul acestuia. Avem astfel oraşul *Tecuci* situat pe pârâul *Tecucel,* afluent drept al Bârladului, care la rândul său are un mic afluent numit *Tecucelul Sec*. Satul *Corod* este situat pe pârâul *Corozel*, afluent stâng al Bârladului, care la rândul său are un afluent numit *Corozelul Sec*. Satul *Voitinel* din Suceava este situat pe pârâul *Voitinel,* afluent al Sucevei (aici nu avem un afluent omonim al Voitinelului, dar este evident că nu putem explica cazul aplicând teorema I, care ne-ar duce la ipoteza aberantă că numele vechi al râului Suceava ar fi fost Voitinul; în documente apare *Voitinul,* dar ca numele vechi al pârâului şi satului numite astăzi *Voitinel*). Aceste cazuri au fost toate explicate prin extensia numelui afluentului asupra cursului principal de apă. Conform teoriei câmpurilor toponimice, nu se poate stabili o relaţie de structurare directă prin diferenţiere toponimică între categorii toponimice diferite, în cazul nostru între oiconimul *Tecuci,* respectiv *Corod* şi hidronimul *Tecucel,* respectiv *Corozel*.

> Transferând sincronia în diacronie, unii lingvişti (IORDAN, T. 447–448) au susţinut că diferenţierea prin sufix diminutival se poate crea printr-o opoziţie între obiecte din categorii toponimice diferite (oiconim vs. hidronim) – ceea ce contrazice logica şi este infirmat de cercetarea istorică (Moldovanu 2014: XIII).

Aşadar, explicaţia trebuia căutată în altă parte. Şi a fost găsită deja, citãm tot din *Introducerea* la MDTM din paragraful referitor la extensii toponimice:

> Non-structurale sunt procesele toponimice care duc la o redimensionare a denotatului în sens pozitiv (prin *extensie*) sau negativ (prin *restricţie*). Spre deosebire de procesele structurale, care angajează realii diferite, procesele non-structurale produc o modificare de percepţie asupra aceluiaşi obiect geografic, impunând o redefinire a toponimului corespunzător. […] În mod frecvent, extensiile toponimice afectează hidronimele.

ŞI autorul face o demonstraţie convingătoare analizând cazul câmpului *Corod/ Corozel*, cu cele două hidronime desemnând un curs principal de apă cu afluentul său:

> Astfel, o opoziţie primară între *Corod* (afluent al râului Bârlad) şi *Corozel* (afluentul drept principal al Corodului) a fost neutralizată printr-o extensie a denotatului Corozel în două etape […] Hidronimul Corod dispare cu totul şi se creează o nouă diferenţiere, după debit, între cursul principal al Corozelului (numit înainte Corod, iar acum *Corozelul cu Apă*) şi afluentul drept al său (numit înainte Corozel, iar acum *Corozelul Sec*).

Autorul îşi întăreşte demonstraţia prin invocarea unor cazuri similare:

> Aceeaşi evoluţie se constată şi în alte câmpuri hidronimice (*Tecuciul* şi *Tecucelul*, *Vasluiul* şi *Vasluieţul*), având ca rezultat crearea unei noi opoziţii privative, între hidronim (cu formă diminutivală) şi oiconim (oraşele *Tecuci* şi *Vaslui*).

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

În cazul analizat în detaliu, cel al Corodului, explicaţia este găsită, totuşi, într-o relaţie dintre hidronim şi oiconim, dar nu de opoziţie, ci de omonimie, şi nu drept cauză a fenomenului, ci eventual ca factor favorizant:

> Este probabil că această dublă extensie a fost favorizată (dacă nu cumva chiar determinată) de omonimia relativă între hidronimul şi oiconimul *Corod*, desemnând satul riveran.

Indiferent de cauza procesului de extensie toponimică, putem remarca în evoluţia unor câmpuri de tipul *Corod/Corozel* mai întîi un proces structurant: raportul de opoziţie dintre cursul principal de apă şi afluent, proces creator de noi componenţi ai câmpului, de noi *realia* desemnate: **Corod → Corozel*, respectiv *Tecuci → Tecucel*. Urmează un proces de extensie a unuia dintre nume, proces nonstructurant (v. Moldovanu 2014), dacă nu destructurant sau uniformizator (*Corozel – Corozel*, respectiv *Tecucel – Tecucel*), continuat şi acesta, în mod necesar, de un alt proces structurant, şi anume de o nouă diferenţiere prin opoziţie privativă (*Corozel – Corozelul Sec*) sau prin opoziţie echipolentă (*Corozelul cu Apă – Corozelul Sec*). Un caz aparte de extensie toponimică îl reprezintă perechea *Voitin*/ *Voitin*, devenită ulterior *Voitinel/Voitinel*. Satul actual *Voitinel* este situat pe pârâul omonim. În secolul al XV-lea atât satul, cât şi pârâul se numeau *Voitin*. Rezolvarea problemei, adică explicarea evoluţiei câmpului în discuţie a fost găsită prin următoarea ipoteză de lucru, după modelul explicativ utilizat la câmpul *Corod/ Corozel*:

> Chiar când documentele nu ne oferă toate verigile evoluţiei, aceasta trebuie presupusă, iar verigile lipsă trebuie reconstituite. Nu ne-am putea explica de ce hidronimul şi oiconimul au dobândit o formă diminutivală dacă n-am presupune că afluentul stâng principal al acestui pârâu s-a numit în vechime **Voitinel* şi că substituţia hidronimului Voitin prin Voitinel s-a realizat şi ea printr-o dublă extensie a conţinutului acestuia din urmă (Moldovanu 2014: XII).

Citǎm din articolul de dicţionar referitor la câmpul toponimului în discuţie:

> **VOITÍNUL** […] Substituţia hidron. *Voitin* prin numele afl. *Voitinel* s-a făcut printr-o dublă extensie a conţinutului acestuia din urmă (mai întâi la cursul inferior al Voitinului, după confl. cu Voitinelul, apoi la cursul superior), similară cu cea din perechile *Corod – Corozel, Tecuci – Tecucel, Vaslui – Vasluieţ* (MDTM, s.v.).

3. Interferenţele lingvistice

3.1. Desprinderea unui nou câmp

Un exemplu de desprindere a unui nou câmp dintr-un câmp mai vechi la trecerea acestuia dintr-o limbă în alta ni-l oferă geneza câmpului oronimului *Farcul*. Acesta s-a desprins din câmpul rom. *Nemira*, de la forma magh. *Nemere Fark* „coada Nemirei”, preluată în română sub forma *Farcul*, oronim de la care s-a creat un câmp independent foarte dezvoltat, alături de câmpul mai vechi al oronimului *Nemira*. Confirmarea evoluţiei separate a celor două câmpuri o avem în noua formă maghiară *Fark Havas*, în care Fark nu mai este înţeles de maghiari drept ‘coada (muntelui Nemira)’, ci ca ‘muntele căruia românii îi spun *Fark*’.

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

3.2. Remodelarea unui câmp la trecerea sa dintr-o limbă în alta

Prin preluarea parţială a câmpului maghiar *Kutpatak – Kutfej – Kuthegy,* s-a ajuns într-o fază iniţială la două câmpuri paralele în română, unul desemnând pârâul, în forma *Cutfei*, altul denumind muntele, în forma *Cutechi*. Prin generalizarea ulterioară a formei *Cutfei* s-a ajuns şi în română la refacerea unui câmp unitar, dar pe alte baze decât cel maghiar: *Cutfeiul*, pârâu şi munte.

3.3. Concurenţa dintre câmpuri

Aceasta se manifestă la nivel interlingvistic prin traducerea sau adaptarea formei unor componenţi ai câmpului în altă limbă.

În câmpul hidronimului *Bârzăuţa*, de la forma maghiară *Bardocz* s-a ajuns în română, prin repreluarea acesteia de către vorbitorii români, la crearea în cadrul câmpului iniţial al unui nou câmp *Bărduţa*, independent, dar care preia componente ale vechiului câmp; menţionăm că în maghiară cîmpul a rămas unitar, deşi acesta este secundar în raport cu câmpul originar românesc, scindat astăzi în două tocmai în urma interferenţelor cu câmpul toponimic maghiar:

– hidronim rom. *Bârzăuţa* – hidronim magh. *Bardocza Patak*;

– oronim rom. *Bărduţa* – oronim magh. *Bardoţa Feje* (‘Fundul Bărduţei’), toponim care desemnează pentru români o parte de munte situat pe cursul superior al pârâului Bârzăuţa, dar vorbitorii români nu mai percep nici o relaţie între cei doi referenţi geografici, spre deosebire de vorbitorii maghiari care prin nume păstrează şi unitatea referenţială.

Un alt exemplu de efecte ale interferenţei lingvistice asupra unităţii câmpului toponimic ni-l oferă câmpul format de la denumirea unui afluent al Bârzăuţei, şi anume *Apa Roşie*. Traducerea ultimului de către vorbitorii maghiari, în forma *Veresviz*, urmată de o evoluţie a câmpului în maghiară diferită de cea din română, şi anume de extensia numelui de la afluent la întregul curs principal, *Bârzăuţa*, a dus la prezenţa unui component al unuia dintre câmpuri în spaţiul denominativ al celuilalt. Mai concret, la gura pârâului Bârzăuţa, situată la 15 km distanţă de afluentul Apa Roşie/Veresviz, vorbitorii români localizează şi utilizează toponimul-reper *La Hotar la Veresviz*. Din punctul lor de vedere, hotarul dintre Moldova (România) şi Transilvania nu a fost niciodată pe *Apa Roşie*, totuşi au acceptat intruziunea toponimului reprezentând un semicalc după forma maghiară a acestuia.

3.4. Diferenţe diacronice convertite în diferenţe diastratice

Forme vechi româneşti ale unor toponime sunt păstrate de vorbitorii maghiari, ele nemaiparticipând la evoluţia ulterioară a formei româneşti.

Hidronimului românesc *Pârâul Negru* îi corespunde hidronimul maghiar *Fekete **Hid** Patak* ‘Pârâul la **Podul** Negru’, după numele unui pod de pe linia CF forestieră uns cu catran spre a fi ferit de degradare. Forma nouă românească este rezultatul simplificării formei iniţiale, proces care nu mai este ilustrat şi de forma maghiară păstrătoare a primei variante denominative româneşti.

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

3.5. Raporturi intralingvistice

În acest caz, diferenţele *diacronice* funcţionează ca diferenţe *diatopice*: vecinii păstrează forma mai veche, nemaiparticipând la evoluţia ulterioară a câmpului din zona de origine. În comuna Dofteana, toponimul *La Dos* (= dosul dealului *Drăcoaia*) a suferit o concurenţă din partea altor denumiri apărute ulterior prin fragmentarea zonei denumite generic, prin determinări ulterioare (*Dosul lui Ifrim*, *Dosul Codrului*, *Dosul cel Mic*, *În Dos la Groapa lui Enache*, *Dosul cel Mare* – toate pe versantul de N–V şi N al muntelui *Drăcoaia*). Genericul *În Dosuri* reprezintă faza a treia în procesul de denominaţie, ulterioară fazei secunde de precizare a primului generic *Dosul*. Ultimul generic *Dosurile* recreează unitatea pierdută în urma procesului de diferenţiere menţionat; vecinii din Târgul Ocna cunosc doar numele vechi, *La Dos*, *Dosul Drăcoii*, ignorând stratul mai nou al sintagmelor toponimice diferenţiatoare.

4. Cauze lingvistice

4.1. Refacerea nominativului

De la forma de genitiv a numelui se poate reface forma de nominativ a nucleului denominativ al toponimului. Oronimul *Ţiganca*, desemnând un vârf de munte din masivul Nemirei, şi anume Nemira Mică, nu este etnonim, într-o zonă a vechii graniţe cu Ardealul unde etnonimele român şi maghiar apar frecvent în sintagmele toponimice (*Roman Nemere*, *Magyar Nemere*), nu este nici metaforă toponimică precum *Masa Reginei* (stâncă plată sau platou pe munte unde ar fi luat masa regina însăşi), *Ouşorul* sau *Babele*. În zona satului apare menţionat în documente ante 1800 un „bătrân” al moşiei numit *Ţigancea*, cu urme în toponimia actuală din acea parte a moşiei satului: *Câmpul Ţigăncii*. O dovadă a reinterpretării de către utilizatori a formei de genitiv a antroponimului este remotivarea sintagmei toponimice însăşi: i se spune *Câmpul Ţigăncii* de la nişte flori ţigăneşti sau de la ţiganii care, într-adevăr, locuiesc în zonă. Aşadar, de la genitivul *Ţigăncii* s-a refăcut forma de nominativ *Ţiganca*, atracţia paronimică fiind desigur un factor favorizant.

4.2. Pluralul direct

Pluralul direct al toponimelor cu bază antroponimică transparentă, motivată a fost studiat în profunzime de Dragoş Moldovanu. Acest fapt marchează evoluţia unui câmp toponimic, fapt ilustrat din plin şi în MDTM, s.v.:

> **OGLÍNZII** atestat ca *Oglindeştii* DRH, A, VII, 382 (a. 1580); *Oglinzii* şi *Oglindeştii*, considerate ss. diferite: BERECHET, D.D. 185 (a. 1643).; de la n. pers. **Oglindă** (at. la 1437 în sint. „hotarul lui Oglindă”) cu pl. direct sau der. cu suf. col. **-eşti**. Am explicat prin interferenţa sistemelor toponimice personal şi descriptiv acele toponime formate de la un nume de persoană motivat semantic cu plural direct.

> **URZÍCII** atestat ca *Urzicenii* DRH, A, III, 175 (a. 1491), şi ca *Urzicii* la 1554: de la n. pers. **Urdzică** (menţionat la 1573) la pl. sau der. cu suf. col. **-eni.** Pl. masc. este indiciul sigur al bazei antropon., excluzând posibilitatea explicaţiei top. printr-un apel. *urzică*, al cărui pl. normal ar fi cerut forma art. **Urzicile*.

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)

4.3. Diferenţe în derivare

Soluţia dată de Dragoş Moldovanu pentru a explica păstrarea de la aceeaşi bază lexicală a două variante denominative create prin utilizarea a două sufixe diferite ne poate sugera o altă cauză a modificării unui câmp toponimic.

> Un afluent al Trotuşului este numit Slănic de către români (< v.bg. *slanikŭ*), dar Szaláncz de către secui (< v.bg. **slanĭcĭ*). Utilizarea unui dublu sufix de către vechii bulgari i-a nedumerit pe slavişti (Kniezsa 1948: 10; Petrovici 1970: 192), care n-au putut să-i ofere o explicaţie. După părerea noastră, baza lexicală reflectă o caracteristică comună, v.bg. *slanŭ* 'sărat', iar sufixele particularizează obiecte geografice contigue: *slanikŭ* 'salină' şi **Slanĭcĭ* 'pârâul sărat'. Opoziţia sufixală primară s-a neutralizat în uzul vorbitorilor neslavi care au preluat toponimele, astfel încât românii au generalizat o denumire, iar secuii pe cealaltă (Moldovanu 2010: 19).

Analiza unui material toponimic bogat şi variat poate releva existenţa şi a altor cauze, interne sau exterioare structurii toponimice, care determină evoluţia câmpurilor toponimice. În aceste rânduri am sugerat câteva dintre posibilele cauze de modificare a acestora.

Bibliografie

DRH, A: *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*, I−XXVII, Bucureşti, 1975−2006.

Kniezsa 1948: Kniezsa István, *Szláv eredetű viznevek a Székelyföldön*, în „Magyar Nyelv", XLIV, nr. 1.

MDTM: Daniela Butnaru, Aurel Dinu Moscal, Ana Maria Prisacaru, Vlad Cojocaru, coordonator Dragoş Moldovanu, *Micul dicţionar toponimic al Moldovei* (*structural şi etimologic)*. Partea 1. *Toponime personale*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2014.

Moldovanu 1972: Dragoş Moldovanu, *Principii ale lexicografiei toponimice*, în „Anuar de lingvistică şi istorie literară", XXIII, p. 73–100.

Moldovanu 2010: Dragoş Moldovanu, *Teoria câmpurilor toponimice (cu aplicaţie la câmpul hidronimului MOLDOVA)*, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza".

Moldovanu 2014: Dragoş Moldovanu, *Introducere*, la MDTM, p. VII–XVIII.

Petrovici 1970: Emil Petrovici, *Studii de dialectologie şi toponimie*, Bucureşti.

Aspects of the Changes Occurred within the Toponymic Fields

The author started his research from the efforts of Dragoş Moldovanu to create "a theory of the toponymic fields, envisaged as a dynamic reality, whose components, regardless of their rank in the field, have a temporary stability in time" and from the statement of the same linguist that diachrony, in the toponymic research, means, on one hand the analysis in time of the changes occurred in the denominative function and, on the other hand, the study of the relations established subsequently between the main toponym and other ones designating the components of a geographic or socio-geographic complexe. Taking into consideration the fact that it is also difficult to discriminate between the internal causes and the exterior ones of the changes occuring in the evolution of the toponymic fields, besides, it is as difficult to dissociate, within the category of inner causes, between the alteration of the relation of designation and the changes referring to the relationships between the field components, the study suggests only a list of different categories of phenomena related to the problem of the creation and the evolution of toponymic fields.

BDD-A22761 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:05 UTC)